

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางโลกแห่งยุคข้อมูลข่าวสาร “ข่าว” ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ประชาชนนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิตและตัดสินใจตั้งแต่เรื่องใกล้ตัว เรื่องปากท้อง วิถีประจำวัน ขยายไปถึงนโยบายระดับชาติ รวมทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ขณะเดียวกันประเทศไทยมีสถานีวิทยุโทรทัศน์เป็นแหล่งข่าว สาระสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นทั้งสาระ ความบันเทิง และสาระประโยชน์ให้กับประชาชน ด้วยคุณลักษณะของสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่ทำให้ได้เป็นภาพและได้ยินเสียงในเวลาเดียวกัน ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว โทรทัศน์จึงนับว่ายังเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการเสนอข่าว โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่วีทีสถานีโทรทัศน์หลายแห่งต่างแข่งขันกันอย่างดุเดือดด้านข่าวสารและดึงดูดกลุ่มผู้ชมให้ติดตามข่าว รวมทั้งรายการของสถานีของตนเองให้ได้มากที่สุด

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย Thai Public Broadcasting Service หรือ ThaiPBS ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นศักราชใหม่ของการเป็นสื่อมวลชนของ ThaiPBS ที่ประกาศจุดยืนอย่างชัดเจนว่า จะดำเนินการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่จะสนับสนุนการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพและคุณธรรม โดยผ่านการบริการข่าวสารที่เที่ยงตรงรอบด้านสมดุล และเชื่อมต่อจรรยาบรรณ โดยปราศจากอคติทางการเมืองและผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ และยึดถือผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ (หมวด 1 การจัดตั้งและเงินทุน มาตรา 7 วัตถุประสงค์ : พ.ร.บ.องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ปี 2551)

คำว่า “ทีวีสาธารณะ” ยังเป็นเรื่องใหม่ จึงมีการออกแบบผ่านมุมมองการบริหารจัดการจากต่างประเทศ โดยใช้ต้นแบบสื่อสาธารณะของทั่วโลก สื่อสาธารณะในแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันไป ตั้งแต่ต้นกำเนิดในการจัดตั้งปรัชญาพื้นฐานขององค์กร ซึ่งย่อมส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินงาน กลไกการตรวจสอบ เนื้อหารายการ และแหล่งที่มาของงบประมาณ องค์กรที่มีรากฐานมายาวนานที่สุดและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสื่อกระจายเสียงเพื่อสาธารณะที่นำชื่อถือก็คือ สถานี BBC ของอังกฤษซึ่ง Sir John Reith ได้วางพื้นฐานไว้ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1920 BBC มีพัฒนาการมายาวนานกว่าสื่อสาธารณะในประเทศอื่นๆ และสามารถขยายองค์กรให้เติบโต

ขึ้นจนขยายการบริการไปยังประเทศอื่นๆ รวมถึงในประเทศไทยด้วย จึงนับเป็นสื่อสาธารณะต้นแบบของโลก (ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และวีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร 2546) ดังนั้นสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจึงมีการดำเนินงานเพื่อเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับแนวทาง “ความเป็นอิสระ” ให้แก่สื่อสาธารณะในประเทศไทย

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสในฐานะองค์การสื่อสาธารณะที่ไม่แสวงผลกำไรแห่งแรกของประเทศไทย ดำเนินการวิเทศกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่สนับสนุนการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยผ่านทางบริการข่าวสารที่เที่ยงตรงรอบด้าน สมดุล และเชื่อถือต่อจรรยาบรรณ ซึ่งสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีรายได้จากภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากสุราและยาสูบ ที่มีรายได้สูงสุดต่อปีงบประมาณละไม่เกิน 2,000 ล้านบาท เพื่อใช้ในการบริหาร ผลิตสื่อตามเป้าหมายที่จะเป็นสถานีโทรทัศน์ที่สรรค์สร้างรายการข่าวรายการสารประโยชน์และรายการสาระบันเทิง ที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามข้อบังคับด้านจริยธรรมขององค์กร โดยยึดถือประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก (มาตรา 11 พ.ร.บ.องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ปี 2551)

หนึ่งในภารกิจสำคัญของไทยพีบีเอส นั่นคือการนำเสนอข่าวสารแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็วและฉับไวทันต่อสถานการณ์ ควบคู่กับการนำเสนอข่าวอย่างเที่ยงตรง รอบด้าน สมดุล เชื่อถือต่อจรรยาบรรณและเป็นธรรม รวมทั้งสร้างความแตกต่างของรายการข่าวของสถานีด้วยการวิเคราะห์เชิงลึกที่รอบด้านและสมดุล โดยที่ผ่านมา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสมีภารกิจในการแพร่ภาพออกอากาศทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.00 น. ถึง 02.00 น. วันละ 21 ชั่วโมง หรือ 147 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมปีละ 7,644 ชั่วโมง เพื่อให้การดำเนินงานบรรณารักษกิจของสื่อสาธารณะตามมาตรา 7 และเป้าหมายในการเผยแพร่รายการ ตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2551

ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ทั้งประเด็น เนื้อหา รูปแบบ เช่น ข่าวประจำวัน รายการข่าว ที่มีเนื้อหาเจาะลึกมีความแตกต่างทางด้านมิติของการนำเสนอ การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นกลางและเป็นประโยชน์นำเสนอในสิ่งที่เป็นกลางไม่เอนเอียงเข้าหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สิ่งที่น่าเสนอสู่สังคมจะต้องให้ความสำคัญในการอธิบายเชิงลึกและแก้ไขปัญญาให้แก่ประชาชนในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับและเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ชม และผลิตรายการเพื่อการบริการและผลประโยชน์ของสาธารณะจะต้องให้ประโยชน์ในทางปฏิบัติแก่ประชาชนเช่น การนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้บริโภค เป็นคำแนะนำที่นำไป

ปฏิบัติได้จริง สุขภาพของประชาชน การบริการชุมชน เป็นต้น เพื่อให้สื่อได้ใกล้ชิดกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

กระทั่งเดือนเมษายน 2559 ในการประชุมเพื่อปรับโครงสร้างการบริหารงานของสำนักข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในที่ประชุมครั้งนั้นได้มีมติร่วมกันว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เชิงลึกให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ท่ามกลางการแข่งขันในอุตสาหกรรมสื่อและกระแสการเปลี่ยนแปลงของสื่อโทรทัศน์ในสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่การสื่อสารระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบทำให้สถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอสต้องปรับยุทธศาสตร์การแข่งขัน โดยเฉพาะความพยายามทำหน้าที่สถานีข่าวอย่างเต็มรูปแบบภายในปี 2559 เพื่อดำรงความอยู่รอดของสถานี บนสถานะของสื่อสาธารณะที่มีคุณภาพ และคุณธรรม รวมทั้งเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ชมและสังคมไทย จากพันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายด้านรายการข่าวจึงมีการกำหนดรูปแบบรายการขึ้นมาชื่อว่า “รายการพลิกปมข่าว” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในคอลัมน์ในช่วงข่าวค่ำมิติใหม่ทั่วไทย เพื่อตอบสนองแนวคิดดังกล่าว โดยเน้นให้นำเสนอประเด็นที่ใกล้ชิดประชาชนเห็นถึงผลกระทบในมุมกว้าง ลึกรอบด้านด้วยเนื้อหาและการนำเสนอที่เข้าใจได้ง่าย ในระยะเวลาอันสั้น โดยผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนารายการพลิกปมข่าวเพื่อนำไปสู่การผลิตและสร้างสรรค์รายการข่าวให้เป็นไปตามเป้าหมายของไทยพีบีเอส ที่ต้องการให้ผู้ชมในฐานะประชาชนได้เข้าถึง และได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากข่าวสารที่ไทยพีบีเอสนำเสนอ

รายการพลิกปมข่าว เป็นช่วงข่าวซึ่งอยู่ในรายการข่าวค่ำมิติใหม่ทั่วไทย เนื้อหาเชิงสืบสวนสอบสวนมีการเจาะลึก จากประเด็น (ISSUE) ที่มีความแตกต่าง จากการนำเสนอข่าวแบบทั่วไป ด้วยเนื้อหา (Content) ที่มีความละเอียดหลากหลายและแตกต่าง เน้นการเข้าถึงประชาชนและสังคมอย่างชัดเจน การนำเสนอ (Presentation) มีหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น และสามารถนำไปผลิตต่อในเครื่องมือ (Platform) อื่นๆได้อีก โดยมีคอนเซ็ปต์รายการคือ “ข่าวไม่ใช่แค่ที่คุณเห็นอีกต่อไป ปมที่ต้องสืบ ปมที่แตกต่าง ลึกรอบด้านกับพลิกปมข่าว”

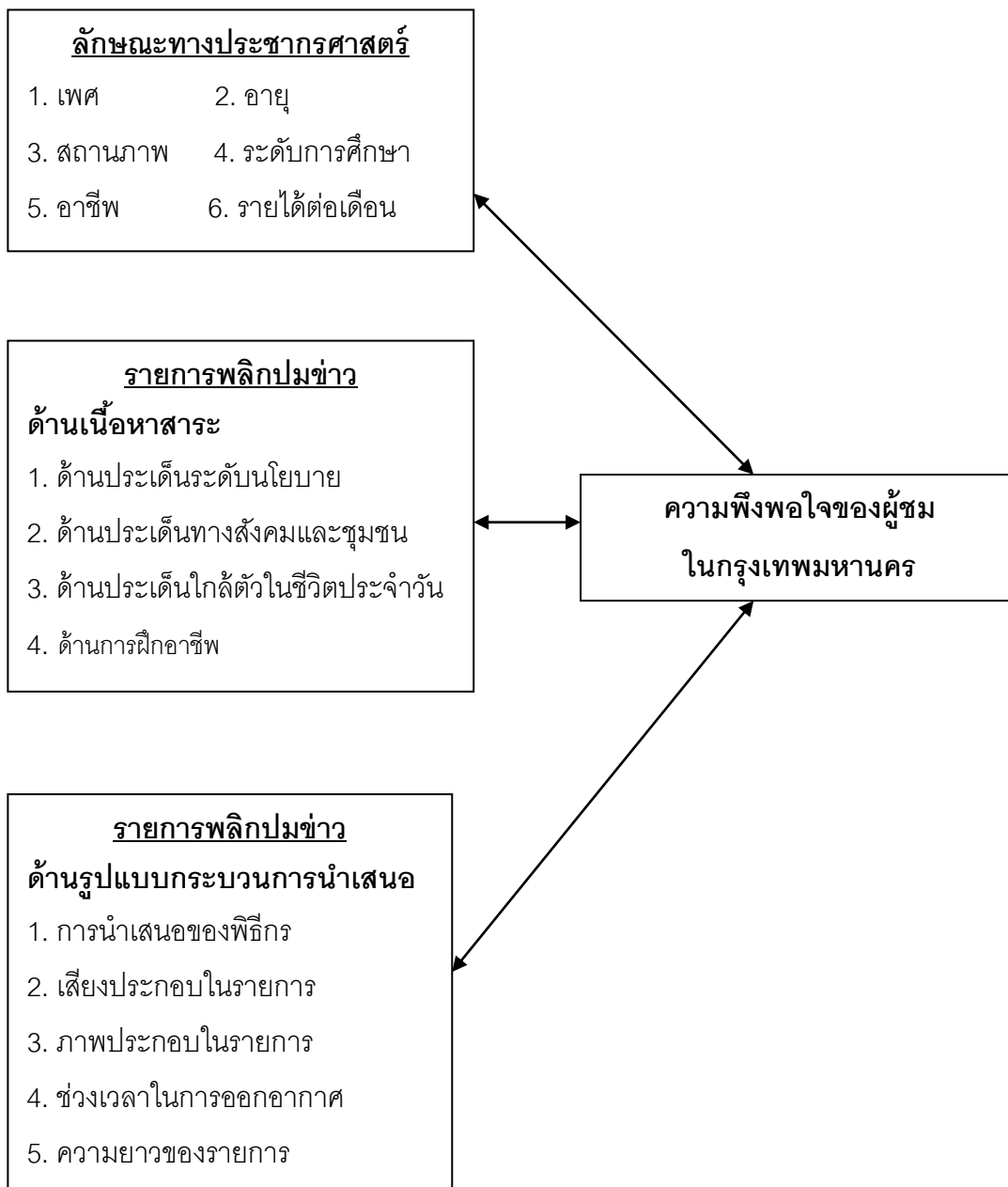
ภาพประกอบที่ 1.1: ภาพสัญลักษณ์ประจำรายการพลิกปมข่าว

ที่มา: รายการพลิกปมข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส 16 พฤษภาคม 2559

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ ที่ส่งผลต่อการเปิดรับและความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษารูปแบบรายการพลิกปมข่าวด้านเนื้อหาสาระ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษารูปแบบรายการพลิกปมข่าวด้านรูปแบบกระบวนการนำเสนอ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวความคิด

ภาพประกอบที่ 1.2 กรอบแนวความคิด

สมมติฐานงานวิจัย

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมรายการพลิกปมข่าวในกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านรูปแบบรายการพลิกปมข่าวด้านเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร
3. ปัจจัยด้านรูปแบบรายการพลิกปมข่าวด้านรูปแบบกระบวนการนำเสนอที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร
4. ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ รูปแบบรายการพลิกปมข่าวด้านเนื้อหาสาระ และด้านกระบวนการนำเสนอมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร

คำถามในการวิจัย

ศึกษาการเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร เพื่อมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมรายการพลิกปมข่าว

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาความพึงพอใจต่อการเปิดรับรายการพลิกปมข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชมรายการพลิกปมข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในกรุงเทพมหานคร

ด้านเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย และรายงานการวิจัยตลอดจนเรียบรูปเล่มและเผยแพร่ผลงานวิจัย นับตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2560 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ

การเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมรายการพลิกปมข่าวในกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบรายการพลิกปมข่าวด้านเนื้อหาสาระที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร
3. ทำให้ทราบถึงรูปแบบรายการพลิกปมข่าวด้านรูปแบบกระบวนการนำเสนอที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร
4. ทำให้เกิดการพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อการมาปรับปรุงรายการพลิกปมข่าวและสามารถประยุกต์ใช้กับการพัฒนารายการข่าวช่วงอื่นๆ ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสต่อไป

นิยามศัพท์

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส หมายถึง องค์การสื่อสารสาธารณะที่ไม่แสวงผลกำไรแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อดำเนินการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ที่สนับสนุนการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพและคุณธรรม

รายการพลิกปมข่าว หมายถึง ช่วงพลิกปมข่าวซึ่งอยู่ในรายการข่าวค่ำมิติใหม่ทั่วไทย ออกอากาศที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระลึกรอบด้านหลายประเด็นและมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายเข้าใจง่าย

ผู้ชม หมายถึง ผู้ชมรายการพลิกปมข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

การเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าว หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าวต่อสัปดาห์ ระยะเวลาในการเปิดรับชมแต่ละครั้ง ความยาวนานในการติดตามรับชมรายการ และลักษณะการเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าว

ความพึงพอใจหลังเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าว หมายถึง ผู้ชมได้รับการตอบสนองตามความต้องการและมีความพึงพอใจที่เกิดขึ้นหลังการเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าว

การเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าว หมายถึง พฤติกรรมการเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าว เช่น ระดับความตั้งใจในการเปิดรับชมรายการพลิกปมข่าว และความตั้งใจที่จะแนะนำบุคคลอื่นให้เปิดรับชมและติดตามรายการพลิกปมข่าวต่อไป